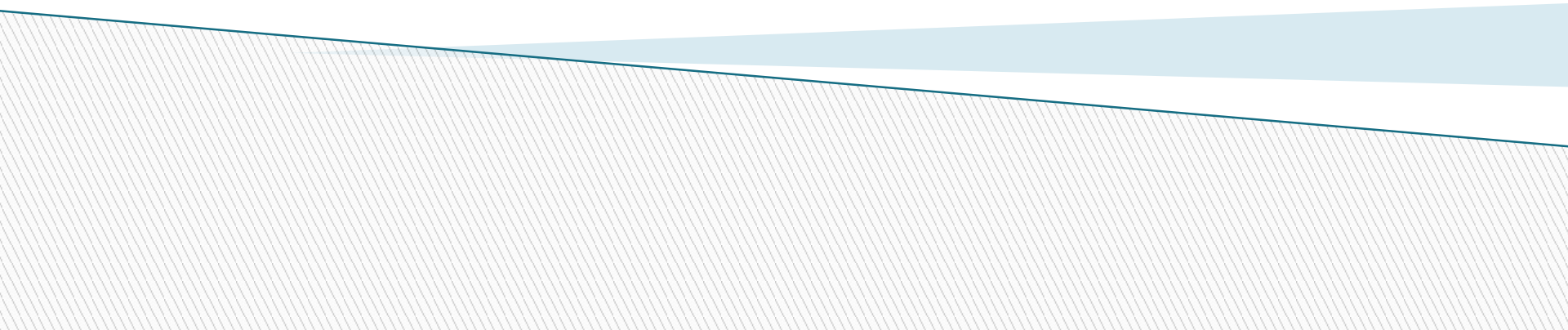

Savrupinājumi

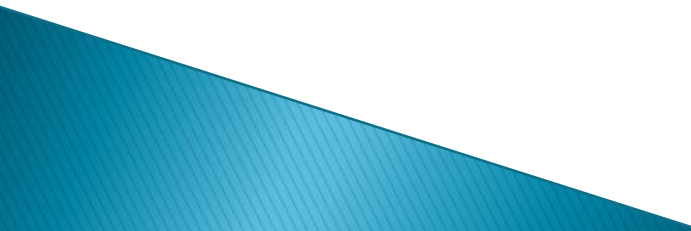
Latviešu valoda 3. kurss

Jēdzienu skaidrojums

- ▶ Jēdziens «savrupināt» nozīmē «nošķirt no teksta»
- ▶ Nošķir runā ar pauzēm, rakstos – ar pieturzīmēm

Savrupinājumu veidi

1. Savrupināts apzīmētājs un apzīmētāja grupa
 2. Savrupināts pielikums un pielikuma grupa
 3. Savrupināts apstāklis un apstākļa grupa
 4. Divdabja teiciens
-

Savrupināts apzīmētājs un apzīmētāja grupa

1. Savrupināts(-i) apzīmētājs(-i) atrodas aiz vārda, kuru paskaidro

Kļavas lapa, koša un krāsaina, gulēja uz taciņas.

2. Ja lietoti divi vai vairāki apzīmētāji vai apzīmētāju paskaidro vēl kāds patstāvīgs vārds, veidojas apzīmētāja grupa

Rudens krāsas, dzeltenās un spilgti sarkanās, izdaiļo koku lapotnes.

Noteikums

- ▶ Apzīmētāja vai tā grupas savrupinājums veidojas tikai tad, ja viens no apzīmētājiem ir saskaņots ar apzīmējamo vārdu

*Zivtiņas, **sīkas kā auzas**, šaudās pa ūdens virsu.*

Pieturzīmes

1. Savrupinātus apzīmētājus un apzīmētāja grupas teikumā atdala ar komatiem, ja savrupinājums veidojas starp teikuma vārdiem
2. Ja savrupinājums ir teikuma beigās, to no teksta atdala ar domuzīmi

Acīm pavērās jūras plašums – rāms un pavisam mierīgs.

Savrupināts pielikums un pielikuma grupa

1. Savrupināts pielikums vai pielikuma grupa (pielikums +vārds, kas pielikumu paskaidro) atrodas aiz apzīmējamā vārda *Ēvaldam Valteram, izcilam aktierim, bijušas ļoti daudzas spilgtas lomas.*
2. Savrupināts pielikums ir lietvārds vai lietvārda nozīmē lietots vārds. Visbiežāk pielikums nosauc amatu, profesiju, tas var būt īpašvārds kopā ar apzīmētājiem *Tas saimnieku puika, tas Pēteris, ir īsts razbainieks.*

Pieturzīmes

- ▶ Savrupinātu pielikumu vai pielikuma grupu atdala ar komatiem vai domuzīmēm
- ▶ *Ķēdi rausta milzīgs pelēcis – vilku sugas suns platām krūtīm, stiprām kājām.*

Savrupināts apstāklis un apstākļa grupa

1. Savrupināts apstāklis veidojas tikai aiz tāda paša nosaukuma apstākļa

*Tur, **ārā**, gaiss ir svaigs un smaržīgs.*

2. Ja savrupinātu apstākli paskaidro vēl kāds patstāvīgs vārds, veidojas savrupināta apstākļa grupa

*Dārzā, **ogu cerā**, mazs putniņš ietaisījis perēkli.*

Pieturzīmes

- ▶ Savrupinātu apstākli vai apstākļa grupu atdala ar komatiem vai domuzīmēm
- ▶ *Citi prom devās tāpat – dažs kājām, dažs braukšus.*

Jāievēro

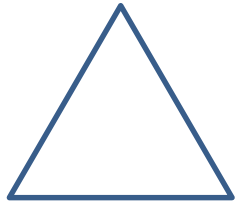
- ▶ Nesavrupina pulksteņa laika apzīmējumus aiz dienas nosaukuma vai datuma
- ▶ *Tikšanās notiks piektdien plkst. 17.00.*
- ▶ *Tikšanās notiks 8. septembrī plkst. 17.00*

Divdabja teiciens

- ▶ Savrupinājuma veids, kura pamatā ir divdabis
- ▶ Divdabja teicienu veido šādi divdabji:
 - ▶ ar galotnēm -is, -ies
 - ▶ ar izskaņām -usi, -usies, -ts, -ta, -dams, -dama, -oties
 - ▶ ar piedēkli -ot
 - ▶ *Vēja nestas, lapas lido gaisā.*

Pareizrakstība

- ▶ Divdabja teicienu no teksta atdala ar komatiem, teikuma shēmā to apzīmē ar

Novietojums

- ▶ Divdabja teiciens var atrasties teikuma sākumā, starp teikuma vārdiem vai teikuma beigās
- ▶ No teksta divdabja teicienu atdala ar komatiem
- ▶ *Un tā, vēl ne vārda nepārmijuši, mēs jau sasmaidījāmies kā veci paziņas.*

Jāievēro

- ▶ Divdabis viens pats vai kopā ar palīgvārdu divdabja teicienu neveido
- ▶ *Zēns smaidīja it kā priecādamies.*
- ▶ Divdabja teicienā neietilpst salikta teikuma daļu saistītālvārdi
- ▶ *Zinātnieki ir atklājuši, ka, cilvēkiem ikdienā lietojot zaļo tēju, uzlabojas veselība.*

Plašāka savrupināma grupa ar divdabi pamatā

- ▶ Šis savrupinājums veidojas, ja divdabi paskaidro palīgteikums vai tiešā runa. Tad divdabi atdala ar pieturzīmēm no abām pusēm
- ▶ *Putns, redzēdams, ka cilvēki tam palīdzēs, nebēga.*
- ▶ *Zēns pieliecās, teikdams: «Nabaga putns!»*